FENOLOGIA DE LES ANÀTIDES (ÀNECS I OQUES) AL PENEDÈS I ENTORNS

PERE MESTRE I RAVENTÓS

S'estudien les dates de possible observació de les diverses espècies d'ànecs controlats al Penedès. Es dóna compte de la recent nidificació del coll-verd al pantà de Foix. Són interessants les citacions de l'ànec xocolater, l'ànec d'ulls grocs, el bec de serra gros i el bec de serra mitjà, molt rars a Catalunya.

FENOLOGIA DE LES ANÀTIDES (ÀNECS I OQUES) AL PENEDÈS I ENTORNS

La recopilació de dades comença a la primavera de 1957. En aquella època gairebé tota la costa del Penedès estava guarnida d'un seguit de petits aiguamorts i tolls d'aigua. Durant el període de les migracions, i més freqüent a l'hivern amb temps molt fred i nevades, per uns dies els ànecs podien ser fins i tot abundants. Actualment totes aquestes zones han desaparegut i un seguit d'urbanitzacions des dels anys seixanta ocupen el seu lloc; això fa que la seva observació és més dificultosa i queda reduïda als moments de pas en vol per l'interior del mar vora la costa i un nombre escàs d'exemplars als embassaments de Foix i del Gaià i en alguns punts molt localitzats dels rius Anoia, Foix i Gaià.

Les espècies observades es descriuen seguint la classificació taxonòmica del «Prontuario de la Avifauna Española». BERNIS, F. *Ardeola*, I (1954), amb un número d'ordre i un nom científic de l'ocell que és el del promptuari, acompanyat del nom català. Es donen unes breus notes sobre la fenologia de cada classe obtingudes a la zona estudiada.

LLISTA D'OCELLS OBSERVATS

.- Cigne (*Cygnus sp.*). Dades incertes, i que caldria haver comprovat, el donen com a possible hivernant accidental en dies de molt de fred a les antigues Salines de Cubelles (Garraf).

.- Oca (*Anser sp* o *Branta sp.*). Poden ser d'un gènere o d'un altre i es tenen notícies de les seves captures a les salines de Cubelles (Garraf) i a Creixell (Tarragonès). Segures al febrer de 1956 amb motiu d'uns grans freds.

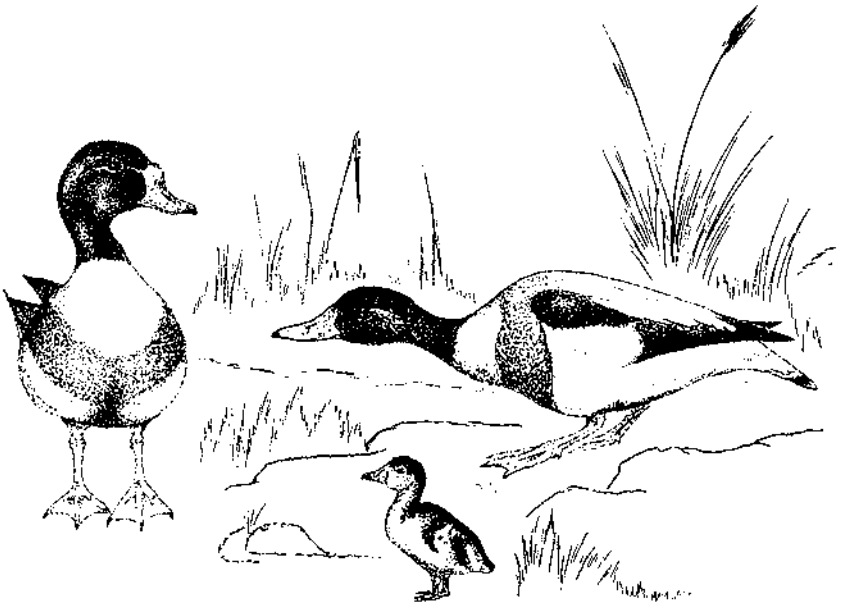
.- Ànec blanc (*Tadorna tadorna*). Hivernant accidental rar que pot presentar-se a la costa en els aiguamolls o en llocs humits de l'interior en dies de molt de fred. També una observació de dos exemplars al Pantà de Foix el 18-I-87.

.- Ànec coll-verd (*Anas platyrhyncha [= platyrhynchos]*). Conegut a la comarca amb el nom vulgar de coll-verd. Són poques espècies d'ànec que tenen nom vulgar concret al Penedès, només els més freqüents o corrents, el altres coneguts amb el nom genèric d'ànec. Pot observar-se en època de migració a la primavera, els primers a finals de febrer (21-II-89) i els últims a l'abril (14-IV-89), a la tardor són més escasses les citacions, no es presenten amb freqüència fins anotar els exemplars hivernants del desembre (17-XII-63) i els últims a primers de febrer (10-II-63). Només abundants en dies de nevades o molt de fred.

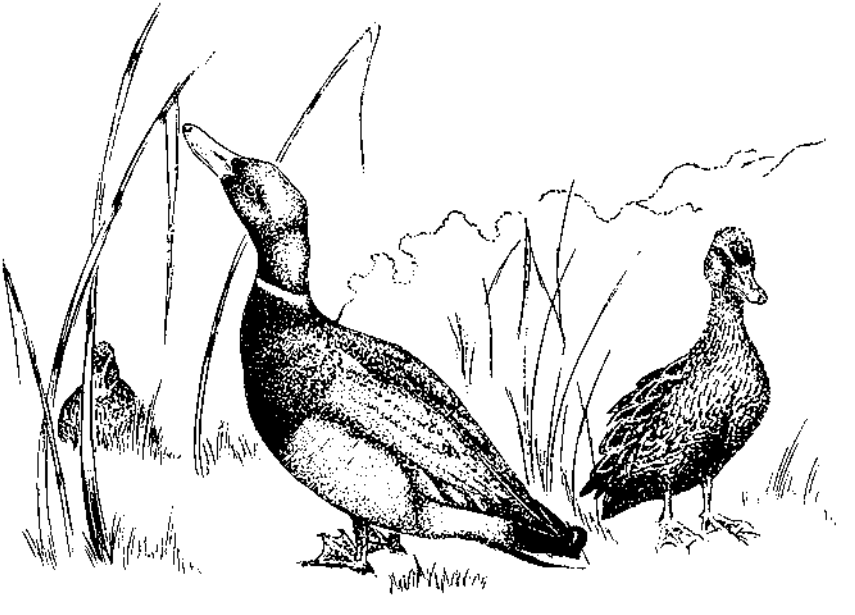
A la primavera de 1987 al riu Gaià entre Santa Perpètua de Gaià i Pontils dues o tres parelles indiquen possibilitat de cria. Aquí és segura a les primaveres de 1988 i 1989. Aquesta espècie és segura també a la primavera de 1988 al Pantà de Foix ple de gom a gom, on tres o quatre parelles es controlen amb polls de diverses mides, recent nats, fins a ben desenvolupats. El 1988, amb el pantà no ple de tot, també tornen a niar i és controlat un estol de deu polls, un de vuit i un altre de tres, a més d'un sense comptar els exemplars. Més endavant, el 27 de juliol, en un nou cens es controlen uns trenta joves de l'any. Els adults s'observen al pantà fins a últims de maig amb plomatge nupcial, a primers de juny han desaparegut tots per uns dies i novament es controlen a primers de juliol, ara tots semblen femelles amb el plomatge d'eclipsi.

.- Xarrasclet (*Anas querquedula*). Conegut a la costa del Penedès amb el nom de *Sarset d'estiu.*

Només controlat en el pas de primavera. Podia observar-se sedimentat durant el dia als aiguamolls de la costa. El 21-III-73, a la tarda, pas manifest de diversos estols per interior del mar, amb vent fort de llevant i mar grossa que aixeca boirina. Totes les citacions

Ànec blanc, Tadorna tadorna.

Ànec de coll-verd, Anas platyrhyncha.

segures són del març i abril. El 3-II-63 a Berà es captura un exemplar femella anellat que nosaltres classifiquem com a *Anas crecca* i, amb sorpresa, en comunicar que va ésser anellat el 5-VIII-61 a l'estany Nest de Txecoslovàquia, ens diuen que és *Anas querquedula*. Crec que és un error de l'anellador, ja que aquí en aquestes dates no s'observa aquesta espècie. A Berà va ser capturat junt amb dos mascles de xarxet i formaven tots part d'un estol de 14/15 exemplars.

54.- Xarxet (*Anas crecca*). És un hivernant freqüent o abundant en dies de nevades o temperatures molt baixes, el bon temps els fa desaparèixer novament, possiblement a causa de la caça abusiva de la qual són objecte. És conegut a la comarca per *Sarset*. A l'agost (11-VIII-62) s'observa un exemplar a les Salines de Cubelles, el qual cal considerar com a possible migrant. També aquí tenim controlats sis exemplars el 8-IX-62 i dos el 16-X-60. Normalment comencen a ser freqüents les citacions a partir d'últims de novembre (21-XI-62) i poden ser abundants alguns dies de desembre i gener, fins a primers de febrer, les últimes citacions a finals de mes (26-II-63) i una observació de quatre exemplars al març (28-III-59).

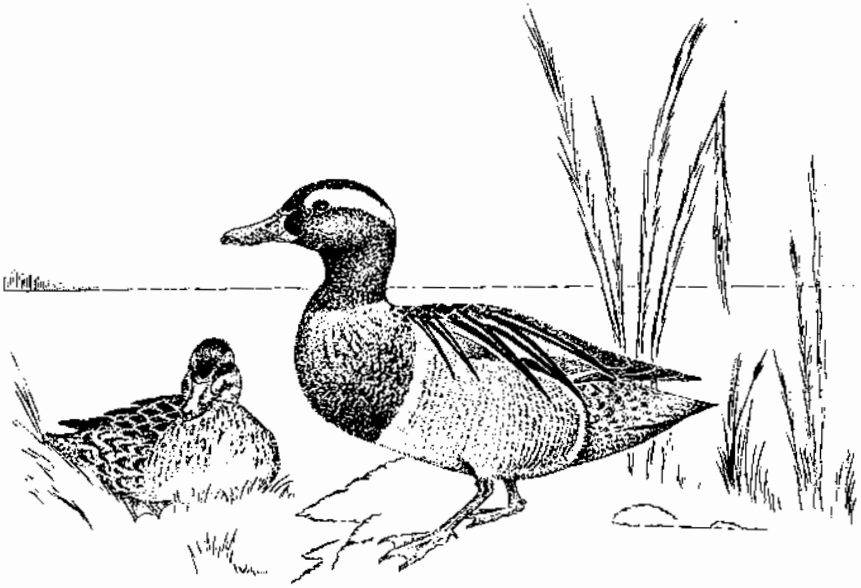
S'han capturat diversos exemplars anellats la majoria, sis, a «Tour de Valat" (França), un altre a Txecoslovàquia i un altre a «Colchester» (Gran Bretanya), moltes més anelles han quedat sense control.

55.- Ànec cuallarg (*Anas acuta*). Un hivernant força rar que s'ha observat des de finals de novembre (26-XI-63) fins a primers d'abril (8-IV-64).

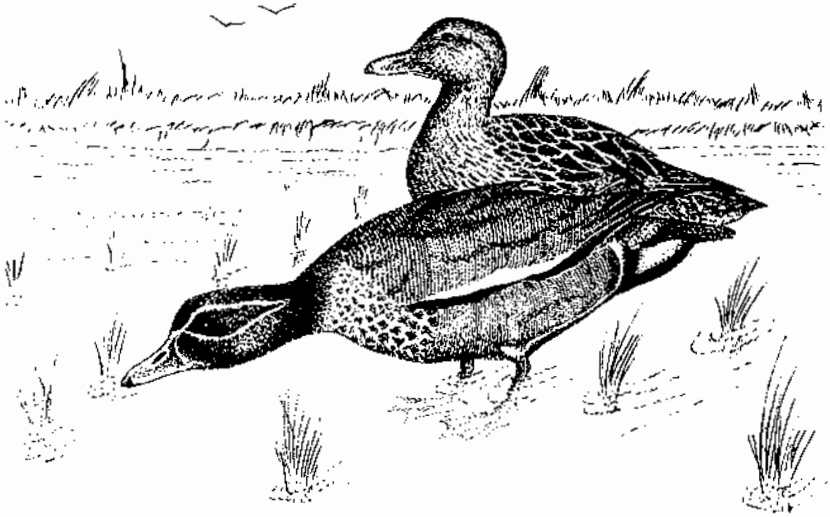
57- Ànec xiulador (*Anas penelope*). A la costa del Penedès conegut per *xiulador* i *cap-roig*.

Són freqüents les observacions a partir de novembre (1-XI-60), continuen al desembre i a principis de gener, última observació el 17-I-60 al Pantà de Foix. No disposem de controls en el pas primaveral.

58.- Ànec griset (*Anas strepera*). Al gener por presentar-se amb freqüència. A la tardor des de mig setembre (11-IX-63) es controla algun exemplar d'una forma esparça, en general formant petits estols. A la primavera només n'hem vist dos, suposats d'aquesta espècie, l'1-V-59 a Berà.

Xarrasclet, Anas querquedula.

Xarxet, Anas crecca.

59.- Ànec cullerot (*Spatula [= Anas] clypeata*). A la costa conegut per *cullerot.*

Es disposen de dues citacions al pas de tardor: 2-XI-62 i 10-XI-60. Els controls són possibles a l'hivern, del gener (18-I-63) fins a mig febrer (10-II-63). A la primavera, citacions freqüents des d'últims de març (21-III-72) fins a mig abril (18-IV-72) amb una citació escadussera al maig (25-V-73).

61.- Ànec cap-roig (*Aythya ferina*). Migrant escàs, controlat només al pas de tardor, des de primers d'octubre (8-X-73) a finals de novembre (26-XI-65).

62.- Ànec de plomall (*Aythya fuligula*). D'aquesta espècie només hi ha tres citacions, un exemplar al Pantà de Foix el 27-XI-61, un exemplar a les Salines de Cubelles el 15-II-72 i un altre exemplar al Pantà de Foix el 17-XI-88.

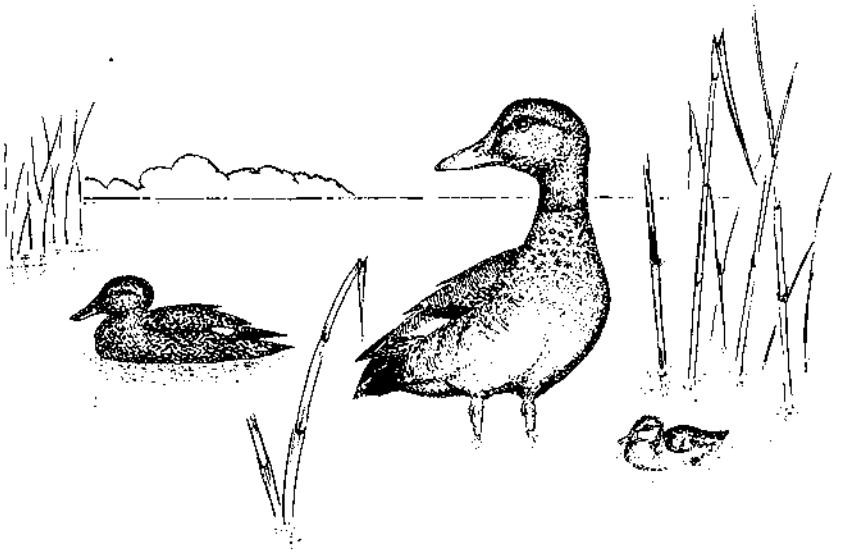
63.- Ànec xocolater (*Aythya nyroca*). També aquesta espècie ha estat controlada tres vegades al Penedès. El 23-X-72 a les Salines de Cubelles un exemplar, també en aquest punt en foren vistos tres el dia 16-X-73 i, finalment, al Pantà de Foix quatre el 17-IX-88.

65.- Ànec d'ulls grocs (*Bucephala clanga*). El 20-XII-83 al Pantà de Foix dues femelles observades amb telescopi (com. pers.) d'Humbert Salvadó.

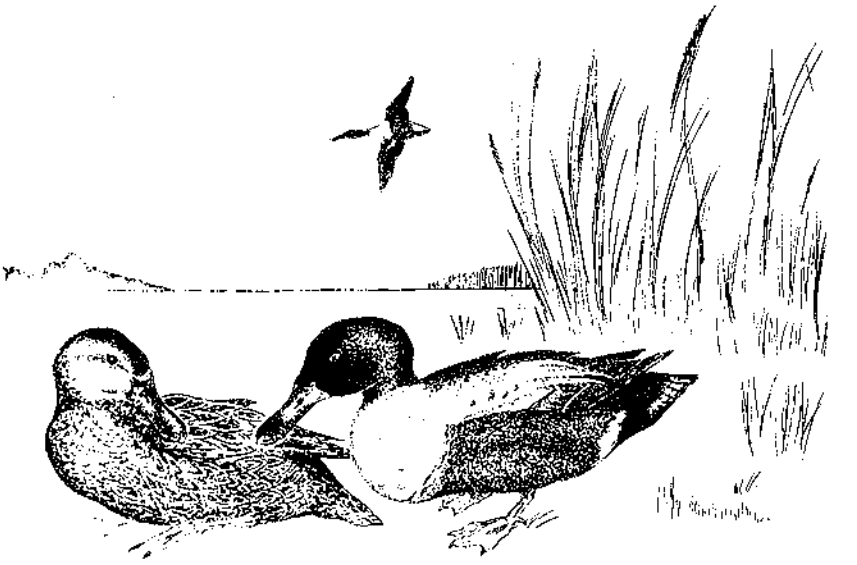
73.- Bec de serra gros (*Mergus merganser*). A l'embocadura del riu Foix a Cubelles el 31-I-89 fou vista parada vora l'aigua una femella jove de l'any.

74.- Bec de serra mitjà (*Mergus serrator*). El 4-IV-66 al Pantà de Foix (Castellet i Gornal) fou vista una femella.

Il·lustracions extretes de l'obra de Jordi Muntaner, Xavier Ferrer i Albert Martínez-Vilalta, Atlas dels ocells nidificants de Catalunya i Andorra. *Ketres editora.*

Ànec griset, Anas strepera.

Ànec cullerot, Spatula cypeata.